

Bizi ON

> Haurtzaroa eta familia

ehbildu

Aurkibidea

1. SARRERA.....	7
2. DIAGNOSTIKOA.....	11
3. ZAINZEN PLAN ESTRATEGIKOA	19
3.1. ESPARRU JURIDIKOA	19
3.2. PRINTZIPIOAK	20
3.3. HELBURUAK	21
3.4. BALDINTZEN MAPA	22
4. BIBLIOGRAFIA.....	35
5. ERANSKINAK.....	37

“Bizitzak ez luke haurtzarotik inor bota behar gaztaroan
postu on bat lortu gabe”

Mafalda

1. Sarrera

Haurtzaroa, ebereziki lehen urteak, gure bizitzan eragin handiena duen etapa da. Bertan, aurrerago pertsona heldu gisa izango garenaren oinarriak ezartzen dira, eta bertan gure jokabidea zehaztuko duten balioak eta printzipioak eskuratzen ditugu, bai maila indibidualean, bai sozialean.

Gainera, bizitzako lehen etapa honetan, komunikatzen ikasten dugu, kode sozialak onartzen hasten gara, eta garatuko garen kulturara eta ingurura egokitzen hasten gara. Hori dela eta, **haur-etaparen garrantzia funtsezkoa** da pertsona independenteak, buruaskiak eta jarduteko irizpide propioak dituztenak prestatzeko.

Gure bizitzako etapa honetan, bereziki mende-koak gara, eta, beraz, funtsezkoa da haurrentzat eta gazteentzat beren premiak asetzea, garatzeko eta heldutasunera iristeko. Hori ez da gurasoen eta zaintzaileen zeregina bakarrik, gizarte osoarena ere bada. Erantzukizun publikoa da.

Tratu onak, batez ere hiru urte bete aurretik, funtsezkoak dira haurtzaro eta nerabezaro osasuntsua sustatzeko, bai eta heldutasun eraikitzailea eta altruista sustatzeko ere. Adingabe bartzuen indarkeriak eta portaera-nahasmenduek lotura estua dute haien familiek, erakundeek eta gizarteak, beren funtzionamendua dela-eta, ezin izan dietelako behar bezala bermatu giro afektiboa eta tratu onetan eta erresilientziaren garapenean oinarritutako hezkuntza-testuingurua dituen haurtzaroa.

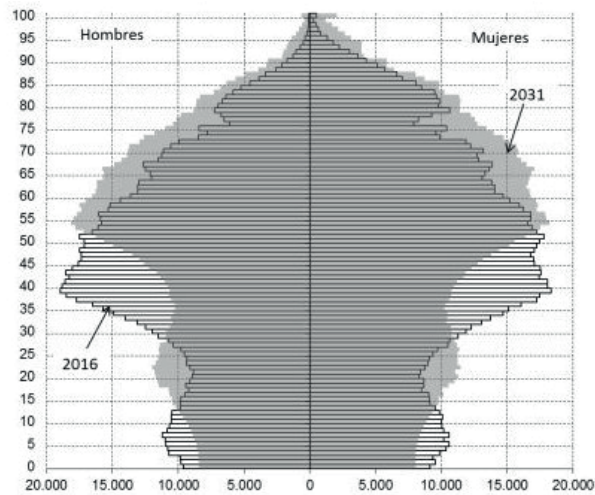
Haurren ongizatea, halaber, eta batez ere, komunitate batek bere haur guztien garapen integralaren zerbitzura jartzen dituen ahalegin eta baliabide koordinatuen ondorioa da. Tratu on horiek, gurasoak eskaintzeko gai direnari ez ezik, komunitate batek bere zerbitzura jartzen dituen baliabideen emaitza ere badira, haurren premiak asetzera eta haien eskubideak errespetatzea bermatzeko, bai eta guraso-funtzioak sustatu, babestu eta birgaitzeko ere.

HAURREN ETA NERABEEN EGOERA ARABAN ETA GASTEIZEN

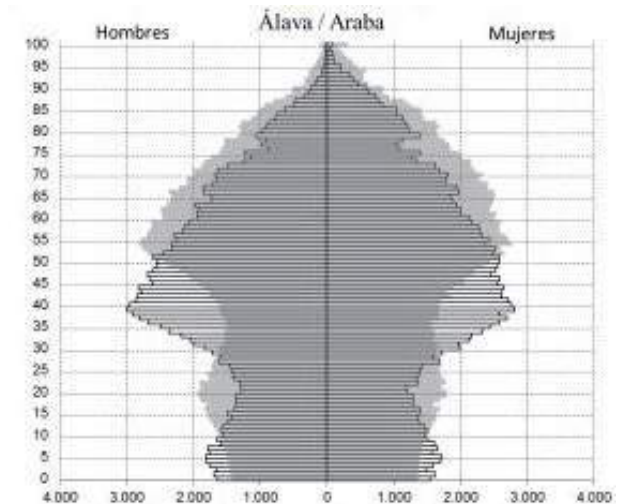
Gure gizarteak erronka demografiko handi bati egin behar dio aurre: biztanleriaren zahartzea.

Biztanleria zahartzen ari da eta, bestalde, jaiotzak gero eta txikiagoak dira. Hori argi eta garbi islatzen da EUSTATEk egindako biztanleria-piramideetan eta, era berean, joera horren aurreikuspenean.

2016 eta 2031 urteetako EAeko biztanleriaren piramidea (EUSTAT)

2016 eta 2031 urteetako Arabako biztanleriaren piramidea (EUSTAT) Gaur egun, estatistikek kuantifikazio binarista dute eta, beraz, ez dago datu demografiko ez-binariarik.

2021ean, guztira, 18 urtetik beherako 57.815 adingabe zeuden Araban; 29.807 horietatik, gizonak ziren, eta 28.008 emakumeak, hau da, Arabako biztanleriaren % 17. 2022an, 43.38 adingabe zeuden erroldatuta; beraz, beheranzko bilakaera egiaztatu da.

Gasteizi begiraturaz gero, esan dezakegu 0-17 urte bitarteko biztanleriaren erdia baino gehiago (% 53,9) hiria antolatzen den 31 auzoetako lau auzotan bizi dela. Lau auzo horiek Zabalgana (% 18,2), Arriaga-Lakua (% 14,1), Salburua (% 12,2) eta Sansomendi (% 9,4) dira. Gainera, 2021ean, Gasteizen 106.606 etxe zeuden guztira, eta horietatik laurden bat (% 25,2) 0 eta 17 urte bitarteko pertsona bat gutxienez zuten etxeak ziren.

Vitoria-Gasteizko haurren eta nerabeen egoerari buruzko azterketa diagnostikoa 2021

Nola bizi dira adingabeak eta nerabeak Gasteizen?

Egia bada ere Plan estrategiko honek Araba osoari erantzuten diola, Gasteizko haurren eta nerabeen egoerari buruzko II. Diagnostikoa islatzen diren datuen garrantziagatik eta dokumentu hartu eta honek ematen duena baloratu beharra dugu.

SIISek 2021eko datuekin egindako diagnostiko horrek adierazten du, besteak beste, haurtzaroko pobrezia- eta desberdintasun-egoerak bere osotasunean hartu behar direla kontuan, horrelako egoerek ondorioak baitituzte pertsonen bizitza osoan zehar; pobrezia-aren belaunaldien arteko transmisioa eraginez eta gizarte-bazterkeriako prozesuak sortuz.

Txosten honek oinarrizko materialak kentzeko arazoak dituzten 15 urtetik beherakoen kopurua kalkulatu du, hala nola hiru arazo hauetakoren bat duten adingabeak:

- ezin da egunean janari proteinikorik egin (1.296).
- ez dira egunero fruta edo barazkietara sartzen (1.065), eta ez dituzte bi zapata pare, bat urteko sasoi bakoitzerako (536).

Datuak oso kezagarriak dira: guztira 1.542 haurrek gabezia larriko arazoak dituzte hirian. Txosten honek desabantaila sozial handiko beste egoera batzuk ere aipatzen ditu, adibidez:

- 2.795 haurrek ez dute arropa berririk (bigarren eskukoak ez direnak).
- 2.489k ezin dute ekitaldi berezirik egin (urtebetetzeak, esaterako).
- eta 1.656k ez dute aire zabaleko aisialdi-ekipamendurik, hala nola bizikleta bat edo patin batzuk.

Gasteizen, 4.371 adingabek jasan zuten noizbait aipatutako oinarrizko materialen gabezia, eta adingabeen % 88,4k (33.194) ez du horrelako gabeziarik. Datu horiek, gainera, ez dute erantzunik jaso EAJren eta PSEren aldetik Udalean, eta esku-hartzea eta Haurren Plan berria egitea 2024ra arte atzeratu dute.

Txosten honetan bi ideia argi daude: gure hirian ia 6.000 adingabek zailtasunak dituzte pobrezia lotutako oinarrizko premiak asetzeko, eta, gainera, gure hiriko adingabeen arteko aldea handitzen da. Argi dago haurtzaroko BiziOn hau beharrezkoa dela

haurtzaroan funtsezkoa den zerbait eskaini ahal izateko: premiak asetzeko, haurrak garatu eta heldutasunera iritsi ahal izateko.

2. Diagnostikoa

Beste kolektibo batzuei arreta emateari dagokionez bezala, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren Prestazio eta Zerbitzuen Zorroari buruzko Dekretuak ezartzen du haurren eta nerabeen babesgabetasun arina udalaren eskumena dela eta babesgabetasun moderatu eta larria foru-eskumenekoa.

Kontsultatutako memoriek emandako datuen arabera, urtetik urtera hazten ari dira haurren arretarako udal eta foru zerbitzuetan ardatutako familiak, baina hainbat baliabidetako arreta-plazak ez dira handitu, eskaera bezala. Ondorioz, hurrengo puntuan garatuko dugun bezala, arlo honetan kontsultatutako profesionalak egiten duten lehen eskaria da arreta-plaza gehiago eta profesional gehiago behar direla zerbitzu bakoitzean.

Jarraian, haurrak, nerabeak eta familiak zaintzeko udal- eta foru-baliabide eta -zerbitzuen diagnostiko bat aurkeztzen dugu. Azterketarako, lantzen duten prebentzio-mailaren arabera antolatutako zerbitzuen antolamendu batean oinarritzen gara:

- **Lehen mailako prebentzioa:** arazo eta arriskua eragiten duen egoera saihesten saiatzea. Hartzailea, gizarte osoa oro har.

- **Bigarren mailako prebentzioa:** arrisku handiko gizabanakoak edo gizarte-taldeak ezagutzea, eta horiek dituzten problematikak sendotzea saihesteko lan egitea.
- **Hirugarren mailako prebentzioa:** jada ezarrita dauden egoera eta testuinguru problematikoetan esku hartzea, ondorio negatiboak arintzea.

1. Lehen mailako prebentzio programak

Gure hiriko haurren eta nerabeen ongizatean eragiten duten baliabideak sustatzeko programak dira, arazo psikosozialen prebentzioa erraztuz eta haien garapen pertsonala eta soziala optimizatuz. Udal-programa horietako batzuk honako hauek dira: AKTIBATU partaidetza-programa, Haur eta Nerabeen Elkargunea, Senidegune, etab. Oro har, hiriari balioa ematen dioten beharrezko programak dira. Eskarera eta gero eta familia-eredu gehiago egotera egokitu behar dira, premia desberdinei erantzuteko.

Lehen mailako prebentzioaren barruan, kaleko hezkuntzako udal-programa (IHP) dago. Gizarte- eta hezkuntza-programa bat da, 8 eta 19 urte bitarteko haur eta nerabeentzat, garapen psikosozial osoa arriskuan jartzen duten baldintza jakin batzuk biltzen dituena. Udalaren memoriako datuei erreparaturaz gero, ikus dezakegu urtero gora egiten duela artatutako pertsonen kopuruak; adibidez, 2019an 748 pertsona artatu ziren, eta 2021ean, berriz, 824. Adinak ere gora egin du 2021ean, eta batez besteko adina 14,6 urtekoa zen.

Programa garrantzitsu horren bidez, gertuko harreman hezitzaile bat ezarri nahi da, komunitateak dituen baliabide normalizatueterako sarbidea errazteko eta bere konpetentzia propioak indartzeko, bizitza heldu autonomoagoa lortzeko. Horregatik, uste dugu beharrezkoa dela programa honetako hezitzaile kopurua handitzea, baita aurrekontu orokorra ere, Gasteizko auzo guztietara iristeko eta zerbitzuan hobekuntzak eskaintzeko beharrezkoak diren ildoak ezarri ahal izateko, gure proposamenetan azaldu dugun bezala.

2. Bigarren mailako prebentzio programak

Gizarte- eta hezkuntza-laguntzako eta/edo laguntza psikosozialeko prestazio multzo bat da, banakakoa, familiakoa eta/edo taldekoa. Helburu nagusiak honako hauek dira: pertsonen gaitasun pertsonalak, familiakoak edo taldekoak eskuratzea eta garatzea, haien garapen autonomoa, gizarteratzea eta familia- eta komunitate-ingurunean bizikidetzatza egokia ahalbidetzeko; eta desegokiak diren

ohiturak, jokabideak, pertzepzioak, sentimenduak eta jarrerak ordezkatzeko, egokiagoak diren beste batzuekin.

Programa horien hartzailak babesgabetasun-arrisku arineko edo ertaineko egoeran dauden adingabeak eta haien familiak dira.

2.1 Haurren eta nerabeen arrisku eta babesgabetasun egoeretan esku hartzeko programak

Udalak hainbat programa ditu, hala nola Orain programa, guraso eta seme-alaben arteko indarkeria-egoeretan goiz esku hartzeko programa, Egokitzen programa, Pausoka programa edo Asasi programa. Programa horiek programa onak dira haur eta nerabeei arreta egokia emateko.

Programa horien barruan, garrantzi handiko bi zerbitzutan zentratuko gara, hobetu eta indartu beharrekoak.

2.1.1 LAGUNTZA PSIKOLOGIKOKO PROGRAMA

Programa honek esku-hartze psikoterapeutikoa eskaintzen die udal-tako Gizarte Zerbitzuetan artatutako familiei, beren trebetasun pertsonalak, harremanetakoak, hazkuntzakoak eta seme-alabekin heztekoak areagotu ditzaketen baliabideak sustatzeko. Programa honetan bi modalitate daude:

- Familia-terapia: babesgabetasun arina edo ertaina duten edo kalteberatasun-egoeran dauden seme-alabak dituzten familientzat.
- Banakako laguntza psikologikoa: babesgabetasun ertaina duten familietako kideentzat.

	2019	2020	2021
FAMILIA TERAPIA			
Artatutako pertsonak	23	17	22
BANAKAKO LAGUNTZA PSIKOLOGIKOA			
Artatutako pertsonak	124	130	142

EH Bilduren ustez, programa hori oso garrantzitsua da, eta, horregatik, beharrezkoa da aurrekontua handitzea eta eskaera gero eta handiagoari egokitzea.

2.1.2 BABESGABETASUN-EGOERETAN EBALUATZEKO ETA ESKU HARTZEKO PROGRAMA

Haurren eta Familien Zerbitzuak, Balorazio Unitatearen bidez, babesgabetasun ertaineko espedienteak jasotzen ditu, udaleko Gizarte Zerbitzuek edo Arabako Foru Aldundiko Adingabeen eta Familiaren Arloak bidaliak, eta, aldi berean, familiari arreta psikosoziala ematen dio, babesgabetasun-egoeraren ebaluazioa egiten du eta Esku Hartzeko Plana ezartzen du.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Familia kopurua	182	120	153	188	207	254	283	293	298	284	354
Adingabe kopurua	306	216	250	310	366	430	475	476	486	463	520

Aurreko taulan programa garrantzitsu horren bilakaera ikus dezakegu. Gure ustez, beharrezkoa da ratioak egokitzea, langile kopurua handituz, profesional bakoitzak espediente kopuru handi bati erantzun behar izan ez diezaion.

2.2 Familia zaintzea

Programa horietan arreta psikosoziala ematen zaie artatutako familietako kide guztiei, eta arreta pertsonalizatuko plana garatzen da. Aldi berean, haurren eta nerabeen babesgabetasun-mailaren bilakaera ebaluatzen da, eta kasu-plana egokitzen da gizarte-, hezkuntza- eta/edo terapia-baliabideak ezartzearekin.

Programa horren barruan daude ADA, Bidatu eta Gizarte eta Hezkuntza Zentroak. Hauek dira programa horien helburu nagusiak:

- Familia-unitatea mantentzea eta haurra familia-girotik bereiztea prebenitzea.
- Babesgabetasun-egoera larriagotzea prebenitzea eta egoera hori gaitzetea sustatzea.
- Haurren eta nerabeen babesgabetasun-egoerak eragindako kalteak konpontzea.
- Familia orientatzea eta motibatzea, bere guraso-rola behar bezala bete dezan gaitzeko baliabideak onar ditzan.
- Hautemandako arazoak gaitzetera eta familia indartzera bideratutako arreta psikosoziala eskaintzea familiari.

Gizarte Zerbitzuen Udal Sailaren memoriaren arabera, 2021ean 175 familia artatu ziren familia zaintzeko programan.

Aletu ditzagun hiru programa horietako bakoitza:

- Familia orientatzea eta motibatzea, bere guraso-rola behar bezala bete dezan gaitzeko baliabideak onar ditzan.
- Hautemandako arazoak gainditzera eta familia indartzera bideratutako arreta psikosoziala eskaintzea familiari.

2.2.1 ADA PROGRAMA

Familia zaintzeko programa intentsiboa da, eta familiaren testuinguruan esku hartzen du, gehienez ere lau urtez. Adingabeen eta haien familien gizarte-, hezkuntza- eta psikologia-arreta jasotzen du. Programa honetan eskaintzen diren zerbitzuetako batzuk honako hauek dira: familiako edo banakako esku-hartze psikoterapeutikoa, familia-bitartekaritzaren bidez familia-gatazkak konpontzea, familiari eta/edo haurrari edo nerabeari familia-testuinguruan bertan hezkuntza-laguntza ematea, etab.

	2019	2020	2021
Plaza kopurua	26	26	26
Espediente kopurua	44	43	46
Seme-alaben kopurua	68	64	66
Heleduen kopurua	57	49	61

Aurreko taulan argi eta garbi ikusten da programa honetako plazak ez direla handitzen, baina familiak eta espedienteak urtetik urtera handitzen ari direla. Horregatik, programa hori indartzea proposatzen dugu, bai arreta-plazak bai zerbitzu garrantzitsu horretan lan egiten duten profesionalen kopurua handituz.

2.2.2 BIDATU PROGRAMA

Gizartean eta hezkuntzan esku hartzeko gune bat da, familia- edo gizarte-laguntzarik ez duten amez osatutako familientzat, babesgabetasun moderatuko egoeran dauden 0 eta 8 urte bitarteko seme-alabentzat, beren eta seme-alaben premiak asetzeko beste baliabide edo aukerarik ez dutenentzat. Udal-titular-tasuneko hiru etxebizitzatan egiten da, eta gehienez 6 amarekin eta 12 seme-alabarekin aldi berean esku hartzeko aukera ematen du.

	2019	2020	2021
Plaza kopurua	5-6	5-6	5-6
Guraso bakarreko familien kopurua	9	10	10
Seme alaben kopurua	14	14	15

Beste programa mota batzuetan gertatzen den bezala, taulan ikus dezakegu plaza asko falta direla. Hori dela eta, beharrezkoa izango da bizitoki gehiago izatea familia mota horien beharrei erantzuteko.

2.2.3. GIZARTE ETA HEZKUNTZA ZENTROAK

Zentro horiek babesgabetasun ertaineko arriskuan dauden 3 eta 18 urte bitarteko haur eta nerabeei zuzenduta daude, eta laguntza eta laguntza sozioedukatibo intentsiboa ematen zaie, bizikidetzakoa, ikastetxe bakoitzeko hezitzaile- edo psikohezkuntza-taldearekin eguneko arreta emanez, artatutako pertsonen garapen osoa bultzatuz.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Plaza	60	60	60	60	60	60	60	60	70*	70	84**	82
Egoiliarak	76	76	73	72	60	64	67	69	82	84	83	96

*CSE Osasunaren iturria sortu da **SALBURUA CSE sortu da

Azken urteotan bi zentro sortu direnez plazen kopuruak gora egin badu ere, beharrak hazi ahala plazak handitu egin behar dira. Beharrezkoa da, halaber, nerabeentzat espezifikoak diren gizarte- eta hezkuntza-zentroak gehitzea.

2.2 Hirugarren mailako prebentzio programak

Araudiaren arabera, diputazioari dagokio adingabeen babesgabetasun larriari erantzutea. Adingabearen eta Familiaren arloa Foru Erakundearen kargurako zerbitzuak eta programak koordinatzeaz arduratzen da. Arlo honetako programa eta zerbitzuen artean honako hauek aurki ditzakegu: Sortuleku etxea, familietan gizarte- eta hezkuntza-arloan esku hartzeko programak, adingabeen arreta emateko zentroyen sarea edo eguneko zentroak.

Diagnostiko honetan, hobetu behar diren eta kolektibo honen eta bere familien behar berrietara egokitu behar diren zerbitzu batzuk aztertuko ditugu.

- Larrialdiko harrera-zentroak: babesgabetasun larrian dauden adingabe edo nerabeentzako egonaldi laburrak eskaintzen dituzten baliabideak dira.
- Egoitza-arretako oinarrizko programak: 3 eta 18 urte bitarteko adingabeen eta nerabeen arreta integrala ematen dieten zerbitzuak dira. Atal honetan etxekoen unitateak eta egoitzak bereiz ditzakegu.
- Emantzipazio-programa: nerabeek bizitza autonomo eta independenterako bideari behar bezala aurre egin ahal izatea helburu duten baliabideak eta programak dira.
- Familia zaintzeko programak: programa horietan, familiei zein haur eta nerabeen laguntza ematen dieten eguneko zentroak nabarmendu

ditzakegu. Helburu nagusia pertsona horiek gizartean eta eskolan egoki integratzea eta familien hezkuntza-estiloak hobetzea da.

- Familia-harrera eta adopzioa sustatzeko eta laguntza teknikoa emateko programak: programa honen helburua da hurrei familia-etxe bat ematea, haien zaintza beren gain hartzeko gai izango dena eta denbora jakin batez zaindu eta hezi beharko dituen, beren familiara itzultzeko edo beren familia-bizitza osatuko duen familia-bizitza batean integratzeko eta beren kalte emozionala konpontzeko. 2021ean, 95 familiak hartu dituzte adingabeak beren etxeetan, eta urte amaieran, 89 familia harreragile zeuden guztira.

Beheko tauletan ikus daiteke azken urteetan artatutako adingabeen bilakaera. EH Bildutik, horrelako baliabideetan plaza handitzea ez ezik, kolektibo horri arreta emateko ereduaren ere aldaketa sakona planteatzen dugu.

ZAINDARI ETA TUTELEN KOPURUA ABENDUAREN 31N

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
236	183	178	219	221	237	275	319	334	351	312

Foru-erakundeak gauzatutako zaintza edo tutoretza duten adingabeak urteen poderioz hazten joan direla egiazta dezakegu. Nabarmentzekoa da 2017an izandako gorakada, batez ere gure lurraldera bakarrik iristen ziren atzerriko herrialdeetatik migratutako adingabeak iritsi zirelako eta Udalaren egoitzarretako programak Aldundiko Adingabekoen Arlora aldatu zirelako esku-

menak definituta. 2020aren amaieran, Aldundiak 312 adingaberen tutoretza edo zaintza betetzen zuen, horietatik 206 (% 66) mutilak ziren eta 106 neskak (% 34). Haur horien adinak zero urtetik adin-nagusitasunera doaz, eta adin-tarte ugariena 12 urtetik 17 urtera bitartekoa da. Nabarmentzekoa da, halaber, arrisku edo babesgabetasun egoeren 267 jakinarazpen egon zirela 2020an. 267 jakinarazpen horietatik, 160 (% 59,93) arduragabekeriagatik izan ziren, 12 tratu txar fisikoengatik eta 9 sexu-abusuengatik. Jakinarazpen guztietatik 86 (% 32,21) adingabeen aurkako tratu txar psikologikoengatik izan ziren.

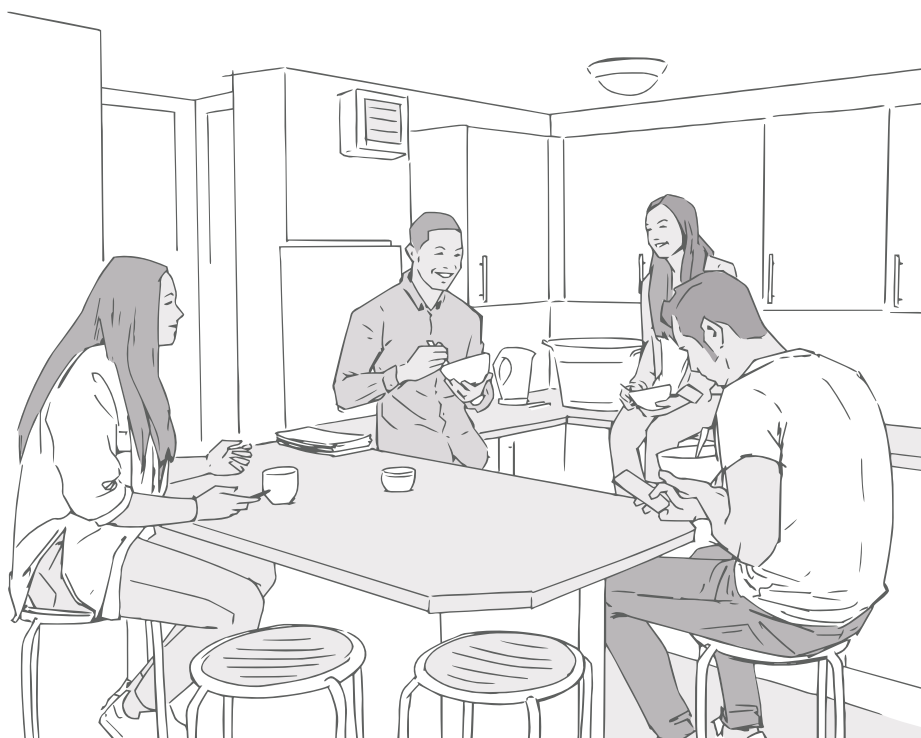
2021ean 363 adingabe egon ziren Adingabearen Kontseiluaren tutoretzapean, eta 110 zaintza-neurriarekin aurkitu ziren (316 mutil eta 157 neska).

FORU ALDUNDIETAKO GIZARTE ZERBITZUETAKO PLAZA KOPURUA

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Berehalako harrera-zentroak	62	68	68	67	67	67	61	76	79	79	79	79
Egoitzak eta tutoretzapeko etxeak	144	83	83	91	93	98	103	106	109	143	113	102
Emantzipazio-zentroa	12	12	18	18	18	18	18	17	17	44	44	44
Eguneko zentroak	76	74	80	74	86	98	98	110	50	52	52	52

FORU ALDUNDIETAKO GIZARTE ZERBITZUETAKO ERABIL-TZAILE KOPURUA

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Egoitza zerbitzuak	341	312	317	334	338	138	397	522	472	531	427	418
Eguneko zentroak	90	91	107	94	85	107	103	123	53	65	55	63

Taulan adierazten den bezala, 2017an adingabeak artatzen zituzten pisuak Aldundiaren eskumenekoak ziren, eta Adingabearen eta Familiaren Eremuko bizitegi-baliabideen foru-sarearekin bat egiten zuten.

Datuen arabera, berehalako harrera-zentroetan eta emantzipazio-etxeetan plaza-kopuruak gora egin du. Eguneko zentroetako eta egoitza-plazetako plazak, berriz, murriztu egin dira. Azken urteetan, artatutako adingabeen kopuruak gora egin du. Nabarmentzekoa da 2017an 227 adingabe artatu zirela, inoren kargura ez dauden adingabe atzerritarren kopuruak gora egin baitu gure lurraldean. 2021ean, berehalako harrera-baliabideek, tutoretzapeko etzekoen unitateek eta emantzipazio-etxeek 225 plaza zituzten guztira, eta 418 adingabe artatzen zituzten.

Diagnostiko horretan, Familia Harreraren programa nabarmendu behar da: 2020an 100 adingabe hartu zituzten Arabako familiek. Horietatik, 77 harrera iraunkorrek izan ziren; urte horretan, larrialdiko harrera bat egin zen, eta gainerakoak (22) aldi baterako harrerak izan ziren. Hartutako 100 adingabeetatik 54 mutilak izan ziren eta 46 neskek.

Beste gai garrantzitsu bat ere aipatu behar dugu: adingabeei eta nerabeei arreta ematen dieten baliabideen pribatizazioa, 232 plaza biltzen dituzten bizitegi-baliabide guztien guztizkoa; 9 plaza baino ez ditu kudeatzen foru-erakundeak.

3. Zaintzen plan estrategikoa

3.1. Esparru juridikoa

Nazioartean

Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa, 1989ko azaroaren 20koa, Nazio Batuen Batzar Nagusiak onartua.

Europa mailan

Haurraren Eskubideen Europako Gutuna.

Estatuan

1/1996 Lege Organikoa, urtarrilaren 15koa, Adingabearen Babes Juridikoari buruzkoa, Kode Zibilaren eta Prozedura Zibilaren Legearen zati batzuk aldatzen dituena.

8/2015 Lege Organikoa, uztailaren 22koa, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzen duena.

26/2015 Legea, uztailaren 28koa, Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistema aldatzekoa.

8/2021 Lege Organikoa, ekainaren 4koa, haurrak eta nerabeak indarke-riaren aurrean erabat babestekoa.

Euskal Autonomia Erkidegoan

3/2005 Legea, otsailaren 18koa, Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babestekoa (HNL)

- 219/2007 Dekretua, abenduaren 4koa, Haurren eta Nerabeen Behatokiari buruzkoa.
- 165/2007 Dekretua, urriaren 2koa, Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko Batzorde Iraunkor.

Sektorialaren sorrera, funtzionamendua, osaera eta eginkizunak ezartzen dituena.

- 131/2008 Dekretua, uztailaren 8koa, gizarte-babesik gabeko haur eta nerabeentzako egoitza-harrerako baliabideak arautzen dituena.

13/2008 Legea, Familiei Laguntzekoa.

- 230/2011 Dekretua, azaroaren 8koa, arrisku-egoeren larritasuna baloratzeko.

3.2 Printzipioak

HAURREN ETA NERABEEN INTERES GORENAREN PREBALENTZIA

1989ko Haurren eta Nerabeen Eskubideei buruzko Konbentzioan haurren eta nerabeen eskubideen lau zutabeetako bat da. Funtsezko printzipio horrek esan nahi du haurren eta nerabeen oinarritzko eskubideak aintzat hartu eta lehentzi behar direla (haien nortasunari dagokionez, familia-ingurunea zaintzeari dagokionez eta harremanak mantentzeari dagokionez, haurra- ren zaintzari, babesari eta segurtasunari dagokionez, haren kalteberatasun-egoerari dagokio- nez, haurrak osasunerako, hezkuntzarako eta abarrerako duen eskubideari dagokionez) beste eskubide eta interes kolektibo batzuen aurrean.

Printzipio hori haurrak eta nerabeak zaintzeko eta babesteko ondorengo lege guztietan jasota eta sendotuta dago.

GURASOTASUN POSITIBOAREN, TRATU ONEN ETA ERRESILIENTZIAREN PARADIGMA

Haurren eta nerabeen beharrei erantzuten dien ariketa da, duten potentziala errespetuz eta au-

keraz emanez garatzeko. Portaera sozial, kritikoa eta autonomoak sustatzen dituen adingabearen ezaugarriekiko errespetuan oinarritua. Haur- raren edo nerabearen eskubideak bermatuko dituzten harreman osasungarriak, seguruak eta afektiboak sustatuz. Erresilientzia termi- noak haur edo nerabearengan garatzen ari di- ren barne-baliabideei egiten die erreferentzia (gizarte-trebetasunak, erregulazio-estrategiak, laguntzak bilatzeko estrategiak, gatazkak kon- pontzeko estrategiak), bizitzan zehar sortzen ari diren zailtasunei aurre egiteko, bizitzan jar- dun egokia izateko lasaitasuna berreskuratzeko aukera ematen baitu. Paradigma horretatik on- dorioztatzen da jatorrizko familian bertan edo ordezkoko harrera-familietan lan egiteari lehenta- suna eman behar zaiola.

EMPOWERMENT – EN EREDUAK (KONPETENTZIAK SUSTATZEA). BABES-FAKTOREAK

Esku-hartzea arrisku-faktoreen prebentzioan oi- narritzearen inertziaren aurrean (gertatzeko eta babesgabetasunari eusteko probabilitatea han- ditzen dutenak), beharrezkoa da esku-hartzean babes-faktorearen kontzeptua txertatzea. Kon- tzeptu hori babesgabetasun-egoeren errepikape-

na errazten duten aldagai konpentsatzaile edo ba- besleei dagokie, horien presentziak egoera horien arriskua kontrolatzen baitu, eta, aldi berean, kal- teak haurrarengan duen larritasunean eta iraun- kortasunean eragin moteltzailea du.

HAZKUNTZA TERAPEUTIKOA

Hazkuntza terapeutikoko ereduak errekupe-razio-prozesuei buruzko ezagutzak egokitzen ditu erreferenteak haurrarekin duen elkarreragine- ra, bere hazkuntza-testuinguruan.

ARRETA INTEGRALA ETA PERTSONA- RENGAN ZENTRATUA

Esku-hartzeak pertsonaren banakotasunarekiko eta bizi-proiektuarekiko errespetua izan behar du oinarri, eta laguntza-harreman bat eratu behar du, jardueretan adostasuna eta autonomiaren susta- penaren lehenesteko. Programak eta zerbitzuak zu- zentzen zaizkien pertsonari arreta integrala, parte- hartzailea eta pertsonalizatua emateko irizpideak txertatu behar dira, batez ere haurrei eta nerabeei eta haien familiei. Estrategia multzo bat da, auto- determinazio eskubidearekiko errespetuarekin koherentea den metodologia bat.

IKUSPEGI EKOLOGIKO-SISTEMIKOA ARRETAN

Haurren babesgabetasuna hierarkia-eraginen ondorioa da, eta horien artean faktore kulturak, komunitarioak, familiakoak eta indibidualak daude. Eredu horietako bakoitzaren espezifikotasuna faktore batzuei besteen aldean ematen dieten garrantzian oinarritzen da. Kontuan hartu beharreko funtsezko elementuak faktoreen ordena da, babesgabetasunaren sorreran edo mantentzean duten zeregina kontuan hartuta, baita ikuspegi ebolutibo bat txertatzea ere, haurraren garapenari erreparatuta.

ANIZTASUNA BALIO SOZIAL GISA

Askotariko gizarte batean bizi gara, jatorri, kultura, eredu, konposizio, eragin eta balio desberdineko pertsonak eta familiek osatua, eta horrek aberastasuna ematen du bizikidetzan eta interdependentzian oinarritutako ikuspegi batetik bideratuz gero. Familia-ereduak ere aldatuz eta gaindituz doaz eredu tradizionalak, aberastasuna ekarriz, askotariko familia-ereduak ekarriz: guraso bakarreko familiak, sexu bereko guraso anitzeko familiak, guraso anitzeko familiak bai

familien jatorriari dagokionez, bai familia-ereduei dagokionez, bai pertsona-mailako identitate-aniztasunari, zerbitzuei eta programei dagokionez, baita arreta-eredua ere errealitate berri horietara egokitu behar da.

ARRETAREN JARRAITUTASUNA

Haurrei eta nerabeei arreta ematea Udalaren eta Aldundiaren eskumena denez, garrantzitsua da argi egotea erakunde bakoitzaren eskumenak, eta koordinazioa etengabea izatea bi erakundeetako profesionalen artean, arreteren jarraitutasuna emateko. Erabiltzaileek ez dute erakunde batek edo besteak artatzearen ondoriozko arazorik aurkitu behar.

ARRETAREN KALITATEA ETENGABE HOBETZEKO IKUSPEGIA

Etengabeko ebaluazioan, lan-baldintzak hobetzean eta langileak ahalduntzean oinarrituta, arreteren kalitatearen (arreta hobetzeko metodo gisa zaintzen dituztenak zaintzea) eta prestakuntzaren oinarri gisa. Eskainitako arreteren ebaluazioa etengabe egingo da hobetzeko tresna gisa.

HAURRAK ETA NERABEAK BEREN INGURUNEAN MANTENTZEA

Beren bizi-kalitatea modu deszentralizatuan hobetzeko behar diren laguntza nahikoak emanez, auzoetan eta zonetan zerbitzu-sareak ezarriz, beren ingurunean bizitzen jarraitu ahal izateko, ikastetxera joanda, familiaren etxetik irtetea beharrezkotzat jotzen bada.

IKUSPEGI KOMUNITARIOA

Beharrezkoa da harreman-ikuspegia lantzea adingabeak eta haien familiak bizi diren komunitatean, elkar zaintzeko harreman-ikuspegia, pertsonak komunitateko protagonista direla. Zaintzak erantzukizun publiko-komunitario gisa ulertu behar dira.

3.3 Helburuak

Esku-hartze orok adingabeen eta haien familien bizi-kalitatea hobetzea du helburu. Horregatik, helburu hori oinarri hartuta, honako helburu hauek proposatzen ditugu:

Helburu orokorra:

Adingabeei eta haien familiei zaintza publiko-komunitarioen eta kalitatezkoen sarea eskaintzea, eskubideetan oinarrituta eta bizi-kalitatea hobetzera bideratuta.

Helburu espezifikoak:

- Laguntza, baliabide eta zerbitzuen esparru bat eskaintzea, arrisku-faktoreen prebentzioan esku hartuz eta familia-sistemak ahaldunduz, arrisku-egoeretan edo tratu txarretan dauden adingabeak familia-ingurunean gera daitezzen ahalbidetzeko, babes-faktoreak indartzuz.
- Haurren babesgabetasunaren egoerak eta kausak goiz detektatzeko eta bigarren mailako prebentziorako sistemak eta sareak sortzea.
- Familiaren zaintzan oinarritutako laguntza, zerbitzu eta baliabideen menu arin, osagarri eta askotarikoak eskaintzea.
- Familia-harrerako sareak sortzea, babesgabetasun-egoeren ondoriozko ha-

rrera-egoeretakako lehenetsuneko aukera gisa.

- Hezkuntza-arreta zailtzen duten eta arazoak kronifikatzen eta areagotzen dituzten makrozentroen arreta-eredua birmoldatzea. Makro baliabideen itxiera planifikatzea eta egoitza-arretaren eredu aldaketak, familien antzeko baldintzetan bizi diren adingabeen gune txikiekin (26/2015 Legea, haurrak babesteko sistema aldatzen duena), betiere familia-harreraren ordezkoko bigarren aukera gisa. (2019ko Herri Programa)
- Harrera osteko jarraipen-programak indartzea eta dibertsifikatzea, sistemaz sistema 21 urtera arte hedatuz, eta behar duten pertsona guztiengana iristeko gaitasunarekin.

3.4 Baliabideen mapa

Gaur egun, haurrei eta familiei zuzendutako zaintzen, programen eta zerbitzuen sareak indarguneak eta ahuleziak ditu; horregatik, EH

Bilduren proposamenaren oinarria da funtzionamendu egokia izaten ari diren arloei eustea eta horiek eskariari egokitzea, eraginkorrak baitira eta egoerei eta premiei erantzuten baitiete. Horrez gain, esku hartzeko proposamen berriak sortzen ditugu, izan daitezkeen defizitak arintzeko.

Oro har, Gasteizen eta Araban LEHEN MAILAKO PREBENTZIOKO programen sare nahiko zabala dago. Gasteiz Hiri Hezitzailea, Haurren Lagunen Hiria eta Haur eta Nerabeentzako Tokiko Planak (PLINA), oro har, eta programa espezifikoak, hala nola Emozioen Tailerrak, Aktibatu, Gurasotasun positiboko programak, Ezagutu zure seme-alabak hezteko ahalmena, Senidegune, Prologo Programa eta Kaleko Heziketako Udal Programa, esaterako, prebentzio-jardueren menu egokia dira.

Programa horiek guztiak eskarira egokitu behar dira, eta kontuan hartu behar dira familia-eredu berriak eta programa berriak diseinatzean eta lehendik daudenak egokitzean zehaztu behar diren behar berriak. Ezin gara ondo egindakotik bizi, eta, horregatik, EH Bilduk etengabeko hobekuntza-sistema baten aldeko apustua egingen du, aldaketak eta egokitzapenak ezartzeko,

eskaintza berritzeko, betiere, herritarren parte-hartzetik abiatuta.

Kaleko Heziketa Programari dagokionez, nabarmendu behar da gazteak artatzen dituela, haien garapen psikosozial osoa arriskuan edo zailean jartzen duten baldintza jakin batzuk elkartzen direnean. Gaur egun, programa horien eskaria handitzen ari da.

Kaleko Heziketa programak haustura-egoeran dauden pertsonen, bazterkeria-egoeran daudenei edo arriskuan egon daitezkeenei eta arazo

sozialen arabera antolatutako sistemek arreta egokia ematen ez dietenei aukera bat eskaintzen die norberaren garapenerako eta gizarte-bizitzan integratzeko edota parte hartzeko; hau da, bilakaera pertsonala, gizarteratzea eta hurbileko gizarte-bizitzan parte hartzea ahalbidetuko dien laguntza. Hurbiltasunagatik edo baztertuen dauden inguruneetan esku hartzeagatik, kaleko hezitzaileen figura da hezkuntza- eta gizarte-laguntzako katearen lehen eta azken maila, gainerako erakunde guztiek huts egin dutenean.

Laguntza-lana autoestimua sustatzean, bazterkeria-maila edozein dela ere trebetasun pertsonalak garatzean eta gizarte-bizitzan jarduteko eta parte hartzeko boterea piztean datza.

Hau da, kaleko hezkuntzako programaren berezitasuna da zailtasun edo arrisku sozialeko egoeretan dauden gazteei laguntzea.

Funtzio eta helburu horiek guztiak betetzeko, beharrezkoa da programa honen partida ekonomikoak handitzea, baita auzo bakoitzeko Kale Hezitzaileen kopurua ere.

Era berean, oso garrantzitsua da gizarte-eragileen arteko koordinazio-lana, bai erakundeenak (Oinarritzko Gizarte Zerbitzuak, Haurren eta Familien Zerbitzua, gizarte etxeak, ikastetxeak, zentro medikoak, eta abar), bai auzoetakoak (auzo elkarteak, kirol-elkarteak, aisialdiko elkarteak, kultura-elkarteak, eta abar). Koordinazio horrek integrala eta funtzionala izan behar du, eta pertsona jarri behar du erdigunean, programan parte hartzen duten adingabeen bizi-kalitatea hobetzeko laguntza-mehu bat kudeatzeko gaitasuna izan dezan.

Azpimarratu behar da programa horiek pertsona horientzako “igarobide” izan behar dutela, beren trebetasun sozialak, autoestimua, asertibitatea eta konfiantza hobetzeko tresna izan daitezen, haiek diseinatutako eta desiratutako bizimodu batera iristea erraztuko dien bilakaera pertsonal bati begira. Helburua pertsonen beren bizi-kalitatea hobetzeko eta gizarte-bizitzan parte hartu ahal izateko behar dituzten laguntzak ematea izango litzateke.

Bestalde, programa honek duen prebentzio-izaera azpimarratu behar da, ingurune irekian lan egiten dutelako, eta auzoan edo herrian bizi diren adingabe askoren eta haien familien errealitatea ezagutzen dutelako.

Horregatik, beharrezkoa izango litzateke kale hezitzaileen kopurua handitzea programa guztietan, bi ildo hauek jorratu ahal izateko:

- Kalteberatasun-egoeretan dauden adingabeei laguntzea eta babesa ematea.
- Prebentzio-lana eta haur eta gazteen premiak antzemateko lana.

Badakigu proposamen horiek kale hezitzaileen eguneroko lana direla, eta ez direla berritasun bat, baina uste dugu errealitatetik abiatu behar dela; izan ere, programa horietan parte hartzen duten pertsonen kopurua gero eta handiagoa da, beharrak dimentsio anitzekoak dira, beste aukera batzuetarako sarbidea gero eta zailagoa da eta kaleko hezitzaileen kopurua ez da nahikoa. Horretan, beste programa batzuetan bezala, profesionalen kopurua gorantz birdimentsionatu behar da, haien funtzioak eta emaitzak hobetzeko eta handitzeko.

BIGARREN MAILAKO PREBENTZIOKO PROGRAMEI dagokienez, askotariko zailtasun-egoerei heltzen dietenak, diagnostikotik ondorioztatzen da beharrezkoa dela ildo berriak sortzea eta daudenak indartzea. Bigarren mailako prebentziotzat hartzen dugu arazo jakin

baten lehen sintomak goiz detektatzean oinarritzen dena, kasu honetan haurren eta nerabeen familia-ingurunean dauden gabeziak eta defizitak. Bigarren mailako prebentzioaren helburua da “familiei laguntza ematea, baliabide materialak, hezkuntzakoak eta terapeutikoak erabiliz, haurren premien estaldura eta haurren eskubideen babesa bermatzeko”. Gure ustez, maila honetan indartu behar da esku-hartzea, oinarritzko bi ildotan:

- 1. Detekzio-sare** indartsu bat bultzatzea eta ezartzea, lehenengo faseetan familia-inguruneetako egoera problematikoak detektatu ahal izateko, berehala esku hartu ahal izateko. Sare hori ikuspegi positibo, propositibotik bideratuta egongo litzateke, eta ez ikuspegi zigortzaile edo negatibotik: familia-inguruneetan, hazkuntza-prozesuetan gertatzen diren arazoak ohikoak eta normalak dira, eta askotan laguntza behar izaten da, egoera desberdinei aurre egiteko azalpen bat. Detekzio-sare hori eraginkorra izan dadin, honako hauek dira oinarritzko zutabeak: agente eta detekzio-maila berriak sartzera, esku hartzen duten eragile guztiak koordinatzea eta arreta-ibildideak behar bezala definitzea.

Adingabe eta familiekiko arreta-maila guztietan esku hartzen duten eragileen koordinazioaren bidez gauzatuko litzateke:

- Komunitatea: auzoa, bizilagunak bizi diren herria. Auzo-elkarteek edo eremu desberdinetan sortzen diren komunitate-sareek zeregin garrantzitsua dute komunitatearen bizitzan. Eragile aktiboak izan daitezke haurren babesgabetasun-egoerak eta beste asko detektatzeko. Horretarako, eremu bakoitza mapeatu beharko litzateke, eta gizarte-zerbitzuekin koordinatzeko esparru bat eskaini.
- Gizarte-etxeak: Gasteizko auzo bakoitzean edo Arabako udalerrietako gizarte-zentroetan banatutako espazioak dira, jarduerak eta izapide ugari egiten dira, eta parte hartzeko gune ireki gisa erabil daitezke.
- Oinarritzko Gizarte Zerbitzua: Gizarte Zerbitzuetan sartzeko atea da, eta zerbitzu horren oinarrietako bat da detekzio-lana. Biztanleriaren profil oso desberdinei erantzuten die, eta horrek zuzeneko kontaktua ahalbidetzen du. Gainera, deszentralizatuta daudenez, hau da, auzo edo eremu bakoitzean bat dagoenez, erabiltzaileak ezagunak dira profesionalentzat, ezagutzen dute haien egoera familiarra, ekonomikoa, laguntza-beharrizanak... OGZak izango lirateke kezka edo arazo desberdinak dituzten familiek beren arreta-eskaria bideratu ahal izango luketen lekua, beren egoera azaltzeko eta/edo aholkularitza eskatzeko, beren familia-egoera hobetzeko.
- SMUS: Urteko egun guztietan irekita dagoen zerbitzua da, Arabako Lurralde Historikoan gertatzen diren gizarte-larrialdiko egoeretan berehalako arreta ematen duena. Gizarte Zerbitzuen udal-sarearen

osagarri eta subsidiarioa da. Ustkabeen sortutako babesgabetasun-egoeran dauden pertsonak eta gizarte-larrialdiko egoeran dauden pertsonak artatzen ditu. Oso garrantzitsua da zerbitzu honetara jotzen duten pertsonak adingabeak ardurapean dituen familia bat diren egoeretan, arreta hasiera-hasieratik koordinatzea Haurtzaro Sailarekin, haurren berariazko baliabideak hasiera-hasieratik eskaintzeko.

- Kaleko Hezkuntza Programa.
 - Eskola-sistema: ingurune horretan adingabeek ordu asko pasatzen dituzte, eta ingurune horretan familiekin ere harremana dago. Gizarte-zerbitzuekiko koordinazioak etengabea eta prebentiboa izan behar du.
 - Lehen mailako osasun-arretako zerbitzuak: lehen mailako arretako sistema indartsu eta prebentibo baten aldeko apustua egiten dugu, lehen mailako prebentzioko ildoak jorratuko dituen, hala nola elikadura osasungarriko tailerrak, esaterako. Tratu txarren salaketa-egoeretan ez ezik, prebentzioan ere esku hartuko luke.
 - Udaltzaingoa: auzo-polizia baten aldeko apustua egiten dugu, ez zigortzailea, herritarren zerbitzura dagoena. Eredu horretan, auzoko poliziaren zeregina izan daiteke babesgabetasun-egoerak antzematea, kalean bertan egoteak herritarren zerbitzura eta laguntzara bideratuta egon behar baitu. Adingabeen unitateak egin-kizun garrantzitsua izan behar du prebentzioaren ikuspegitik, eta ez ikuspegi zigortzailetik.
2. **Familia-ingurunea zaintzeko eta gaitzeko laguntza, zerbitzu eta programen sare bat** diseinatzea: detektatutako egoera problematiko bakoitzari berehalako arreta malgua eta pertsonalizatua emateko, hasiera-hasieratik esku hartzeko eta defizit-egoera horiek arintzeko behar diren laguntzak eskaintzeko. Gure ustez, behar den unean beharrezko laguntzak eskainiz gero, familia-sistemak arrisku-faktoreak gainditzea ahalbidetuko duten aldaketak ezar ditzake. Familien gurasoek ez badituzte guraso-gaitasunak eta, ondorioz, seme-alabei kalte

egiten badiete, haurren eta nerabeen ongi-gateaz arduratzen diren zerbitzuek, lehenik eta behin, programa espezifikoak garatu beharko lituzkete gurasoen gaitasun-gabezia horiek ebaluatzeko, haien berreskuragarritasuna zehaztuz, eta, bigarrenik, gaitasun-gabezia horiek kaltetutako haurren premia bereziak ebaluatu beharko lituzkete, beharrezko laguntza terapeutikoa emateko.

Oso garrantzitsuak dira osagarritasunaren, malgutasunaren, moldagarritasunaren eta indibidualizazioaren printzipioak. Familia guztiek ez dituzte zailtasun berberak, eta ez dira egoera berean egoten. Horregatik, laguntza-sare horren egituraketan inbertitu behar da, hainbat egoeratan berehala esku hartzeko gai izango den menu zabal bat izateko. Horrela, familia-ingurunean geratzeko aukera ematen da, etxetik modu traumatikoan irtetea saihesten da eta familiak gaitzeko prozesuei ekiten zaie, kalitatezko bizitzak gara ditzaten.

Laguntza-sare horrek lehendik dauden baina behar diren plazak ez dituzten programak izango lituzke, bai eta jada abian dauden beste programa batzuk ere, baina orientazio berri hori emanda, eta beharrezkoak diren beste

programa batzuk ere sortuko lirateke, egun ez daudenak:

- Terapeutak
- Familia-hezitzaileak
- Laguntza psikologikoa
- ELZ
- Arreta Psikologikoko Programa: EH Bil-duren ustez, programa hau oso garrantzitsua da. Horregatik, gure ustez, garrantzitsua da programa hau garatzen duten profesionalen taldea nabarmen handitzea eta programa berbideratzea, integritasun handiago batetik arreta eman dezan.
- Babesgabetasun-egoerak ebaluatzeko eta horietan esku hartzeko programa: gure ustez, beharrezkoa da ratioak egokitzea, langile-kopurua handituz, profesional bakoitzak espediente-kopuru handi bati erantzun behar izan ez diezaion.
- ADA programa: programa hori indartzea proposatzen dugu, arreta-plazak eta zerbitzu garrantzitsu horretan lan

egiten duten profesionalen kopurua handituz.

- BIDATU programa: plaza asko falta dira, eta, horregatik, beharrezkoa izango da ostatu gehiago izatea, familia mota horien beharrei erantzuteko.
- Gizarte- eta hezkuntza-zentroak: beharrianak hazi ahala, plazak handitu behar dira. Beharrezkoa da, halaber, nerabeentzat espezifikoak diren gizarte- eta hezkuntza-zentroak gehitzea

Bigarren mailako prebentzio-programa horien bidez, egoera problematikoetan dauden familiei eragiten dietenak, familia askok beren familia-dinamikarekin jarraitu ahal izango dute, beharrezko laguntzarekin, baina egoera batzuetan beharrezkoa izan daiteke adingabeak etxetik ateratzea haiek babesteko. Egoera akutu horietan, beharrezkoa da adingabeei ingurune segurua eskaintzea, beren premiei erantzun ahal izateko, eta onartu eta ulertu behar da bizipen negatiboa izan daitekeela, baina beharrezkoa, egoera batzuen larritasuna dela eta. Familia-eremuko mota guztietako tratu txarrez eta indarke-riaz ari gara¹.

Horrelako egoeretan ere, oinarrizko printzipioa da familia-ingurunean esku hartzea, ingurune horri gaitasuna emanez adingabeei behar bezalako arreta ematen jarraitu ahal izateko. Hori

dela eta, adingabea familiaratik irteten denean, bigarren mailako arretako zerbitzuak hasiera-hasieratik hasiko dira lanean familiarekin, adingabeak ahalik eta epe laburrenean etxera itzul

daitezten, betiere segurtasun- eta tratu onaren irizpideei jarraiki. Nolanahi ere, familia zaintzearen eta familia-sistemak ahalduz egotearen aldeko apustuak lehentasuna izan behar du, betiere haurren interes orokorra lehenetsiz eta tratu ona bermatuz. Harrera-programa eta -zerbitzu horiekin hasten da HIRUGARREN MAILAKO PREBENTZIOA.

Familia-harrera edo egoitza-harrera komunitate batek haurren zerbitzura jartzen dituen baliabideetat hartu behar dira, gurasotasun soziala bermatzeko, guraso biologikoak, beren baldintzatzaile historikoengatik eta egungo zailtasunengatik, ez daudenean beren seme-alabek behar dituzten zaintzak eta babesa ziurtatzeko moduan.

Familia- eta gizarte-arriskuko egoeran dauden haur eta nerabeei dagokienez, haien ongizate integrala sustatzea da helburua; izan ere, zoritxarrez, beren gabeziak eta komunitatearen laguntza eza direla eta, egokitu zaizkien familiek ez zituzten garatu haiek zaintzeko, babesteko eta garapen osasuntsua ziurtatzeko gaitasunak, eta, gainera, askotan, kalte itzulezinak eragiten dizkiete.

Gaur egun, egoitza-harrerako sareak helburu hori betetzen du, baina EH Bilduk uste du **fami-**

lia-harreraren aldeko apustua egin behar dugula horrelako egoeretan lehen aukera gisa, baita larrialdiko lehen harrerako egoeretan ere. Gaur egun familia harreragileak daude, baina beharrezkoa da harrera-sistema hori indartzea, lehentasunezkoa eta nagusia izan dadin. Familia-inguruetik irtetea beti da negatiboa, baina egoera horietan irtenbiderik onena da familia-ingurunearen ahalik eta antzekoena den babes-ingurune batera irtetea, eta helburu hori ez dute betetzen harrera-etxebizitzek.

Horretarako, **familia-harrerako bulego bat** sortzea proposatzen dugu, familia-sare hori prestatzeaz, mantentzeaz, aholkatzeaz eta zaintzeaz arduratuko dena. 6 urtetik beherakok ez lirateke harrera-zentroetan sartu behar; onura askoz handiagoa izango lukete familia-harreraren figurarekin. Horretarako, familia-harrera profesionalizatuen modalitatearen aldeko apustu egituratua egin behar da, ez harrera-figura bakartzat, baina bai zutabeetako bat den aldetik.

Familia Harrerako Bulego honek oinarrizko bi eginkizun izango lituzke:

1. Harrera egiteko familiak erakartzea, prestatzea eta gaitzea
 - a. Familia harreragileen sare nahikoa sortzea eskaerari erantzuteko.
 - b. Harrera egingo dieten familiei etengabeko prestakuntza eta prestakuntza praktikoa ematea.
 - c. Helburua litzateke familia kopuru nahikoa sortzea eta mantentzea egoitza-harrerako plaza guztiak hartzeko, hala eskatzen duten adingabe guztiei familia-harrera eskaini ahal izateko.

2. Harrera egiten duten familiei prozesu osoan jarraipena, laguntza eta babesa eskaintzea.
 - a. Jarraipen hori gauzatuko da asteroko kontaktuetan, etxera bisitetan, hezkuntza-laguntzan, eskola-laguntzan, prestakuntzan, terapia-prozesuetan, atsedeen-programetan eta abarretan.
 - b. Ez litzateke bakarrik harreraren hasieran egingo (gaur egun gertatzen den bezala), baizik eta aldizka, baita eskariaren arabera ere, eta bereziki nerabezaroaurreko eta nerabezaro faseetan, baita harreraren amaieratik eratorritako dolu-prozesuetan ere. Eta egoera edo prozesu bakoitzean beharrezkoak diren intentsitate-mailak kontuan hartuta egingo da.

Harrera egiteko prest dauden familien egoera desberdinek eta harrera behar duten adingabeen behar ezberdinek definitzen dituzte behar diren harrera motak eta harrera familien modalitateak:

1. Familia-harrera motak:
 - a. Izeba proiektua: proiektu hau 2009. urteaz geroztik gauzatzen da Gipuzkoan, eta adingabeen osaba-izeba hartzaile gisa jardutea onartzen duten familien edo pertsonen sare gisa eratzen da, hainbat arrazoi direla medio, adingabe horiek jatorrizko familietatik bereizita bizi direnean eta Foru Erakundearen tutoretzapean daudenean. Helburu nagusia tutoretzapeko adingabeen bizi-kalitatea hobetzen laguntzea da, haien garapen pertsonalean lagunduko duen erre-

- ferentziazko familia baten bidez. Horien eginkizunak afektibitatea eta gizarte-harremanak eskaintzea izango lirateke, aldizkako topaketa erregularren, telefono-deien edo inguru-nearekin laguntzeko edo bitartekotza egiteko modu desberdinen bidez, boluntarioak duen denboraren arabera. Foru Aldundiak etengabeko laguntza eskainiko lieke boluntarioei zalantzak argitzeko eta tutoretzapeko adingabearekin duten harremanean aholkatzeko.
- b. Larrialdiko harrera: adingabeak etxetik irtetean harrera egiteaz arduratuko litzateke. Aldi baterako harrera-eredu bat izango litzateke, harrera-plan indibiduala diseinatu eta antolatzen den bitartean, behar den denboran modu egonkorrean hartuko duen familia zehazten den bitartean edo jatorrizko familiara itzul daitekeen bitartean.
 - c. Aldi baterako harrera: iragankorra da, eta adingabea familia-giroan egotea du helburu nagusia, harik eta zailtasunak gainditu ondoren jatorrizko familiarekin berriro integratu arte.
 - d. Harrera iraunkorra: iraupen luzeko harrera, gizarteratzeko ezintasunaren aurrean, edo adingabearen eta haren familiaren zirkunstanziek hala gomendatzen dutenean.
 - e. Harrera espezializatua: familiako kideren batek behar bereziak dituzten adingabeak hartzeko prestakuntza, esperientzia eta/edo prestakuntza espezifikoak duen familiak.

2. Harrera-familia motak:
 - a. Borondatezkoak: gainerakoen osagarria, zenbait arlo zehatzetan laguntzen duen sarea (aisialdia, eskola-laguntza...).
 - b. Profesionalak: familia-unitateko pertsona bat batez ere zaintzan eta hazkuntzan aritzen da. Beharrezko baldintza gisa, Haurtzaroko Atalak zuzendutako hasierako prestakuntza eskainiko litzateke, eta, ondoren, jarraipena eta laguntza.
 - c. Profesional espezializatuak: familia-unitateko pertsona bat zaintzan eta hazkuntzan aritzen da. Berariazko kualifikazioa, esperientzia eta/edo prestakuntza beharko litzateke. Haurtzaroko Atalak aholkularitza, jarraipena eta laguntza eskainiko luke.

Egoitza-harrerari dagokionez, egungo egoeraren azterketak hainbat ondorio argi uzten ditu: diagnostikoan ikusi dugunez, egoitza-arretako baliabide ia guztiak azpikontratatuak dira (guztiak, 9 plaza dituen Geroa Etxea izan ezik, kontuan izanda plazen kopuru osoa 232koa dela); sektore horretako profesionalen ahalegina eta profesionaltasuna gorabehera, haien lan-egoera ez da justua. Horregatik, esan dezakegu azpikontratazio-figura hori erabiltzen dela zerbitzua merkatzeko, langileen lan-baldintzen kontura.

Bestalde, baliabide horien diseinua dela-eta, esan dezakegu gaur egun egoitza-baliabide batean hartzen diren pertsonen narriadura eta babesgabetasun larriko profilak izan ohi dituztela, hainbat arrazoi direla medio: plaza asko, kontrolaren paradigmapean antolatuta, austeritate-irizpideekin... Pertsona horiek egoitza-baliabide batera deribatu eta

bideratzen dira, eta esku-hartze indibidualari ematen zaio lehentasuna, adingabearekin, eta familiaren esku-hartzeak eragin txikiagoa izaten du.

Egoitza-baliabide batera bideratzen diren adingabe gehienak ez dira beren familia-etxera itzultzen. Kronifikatuta eta larrituta ere ikusten dute beren egoera. Hori aldatu egin behar da. Lehen esan dugun bezala, adingabe bat bere familia-inguruetik ateratzen bada, hainbat arazorengatik, helburu nagusia familia-ingurune horretan esku hartzea da, adingabea itzultzea ahalbidetzeko. Hori da adingabe eta familietan esku hartzeko oinarritzko ildoak. Horregatik:

Egoitza-harrerako programak familietan esku hartzeko programekin lotu behar dira:

- Egoitza-baliabide bakoitzak familian esku hartzeko programa bat izan behar du, adingabearen esku-hartze indibidualarekin lotuta eta erabat koordinatuta.
- Hau da, baliabide batek 10 plaza baditu, profesionalen zati batek zuzeneko arreta eskainiko du egoitza-baliabidean, eta beste zati batek, berriz, familian esku hartzeko eginkizunak beteko ditu, gura-

so-gaikuntza lortzeko, familia bateratu ahal izateko.

- Familiaren lan-ildoak aurrekontuarekin eta profesionalen kopuruarekin bat etorriko lirateke.

- Kasuaren koordinatzailearen figura da esku-hartze horiek koordinatzen dituen profesionala, baina adingabeari dagozkion erabakiak haren iritzia kontuan hartuta hartu behar dira beti, entzunal-

di-eskubidea, banakako premiak eta hurbilen dauden erreferentzia-figuren irizpidea bermatuz.

Egoitza-baliabideak adingabearen etxea dira, bere familia-ingurunean bizi ezin denean. Azken baliabidea dira, kaltegarriena delako. Baliabide txikiak izan behar dute, plaza gutxiakoak, ingurune normalizatueta dau-denak eta adingabea bere ingurunean (auzoan, eskolan...) egotea ahalbidetzen dutenak.

- **Zerbitzu espezifikokoak:** beren ezaugarri eta beharregatik arreta espezifikoa behar duten adingabeen profil espezifikokoak daude, beren premiei benetan erantzungo dien arreta eta horietara egokituko dena. Jokabide-laguntza behar duten adingabeek ari gara, haurren azken etapan (16-17-18 urte) migratutako adingabeek eta hirira iritsi berriak diren adingabeak ardurapean dituzten familiez:
 - Jokabide-laguntza behar duten adingabeentzako arreta: plaza gutxi baliabideak behar dira, arreta-ratio altuagoak eta egokiagoak dituztenak eta psikologia edo psikiatriako profesionalekin etengabeko presentzia- eta koordinazio-lana egiten dutenak. Baliabide horien helburua litzateke buruko arazoak dituzten adingabeekin esku hartzea, ingurunean esku hartuz eta haien bizi-kalitatea hobetzeko beharrezkoak diren baldintzak sortuz, baliabide normalizatueta bizitzari aurre egin ahal izateko.
 - Inoren kargura ez dauden adingabe atzerritarrak: migrazio-prozesu konplexuen ondoren Arabara iristen diren adingabeek,

adin-nagusitasunetik gertu daudenek, arreta eman behar zaien premia espezifikoko batzuk dituzte: hizkuntza, egonaldiaren erregularizazioa. Horregatik, eremu horietan behar diren laguntzak eman ditzakeen zerbitzu-eredu baten beharra agerikoa da. Esku-hartze intentsiboa izango litzateke, ondoren harrera-sareko beste baliabide batzuetan arreta emateko gaitzen duena.

- Gasteizera hainbat jatorritatik iristen diren eta adingabeak ardurapean dituzten familiei berehalako larrialdiko arreta ematea: azken aldian, hainbat gizarte-erakundek ezaugarri komun bat duten familien egoera salatu dute: adingabeak ardurapean dituztela iristen dira Gasteizera, eta ez dute bizitzeko bizilekurik. Gaur egun, familien beharrezan horiek betetzen zituen baliabideak ez ditu behar horiek asetzen, eta ez da beste aukerarik sortu. Egoera hori onartezina iruditzen zaigu eta, horregatik, familien profil horren premiazko eta berehalako arretara egokitutako bi etxebizitza sortzea proposatzen dugu. Horietan, larrialdiko gutxieneko estaldura emango litzateke egoeraren ebaluazioa egiten den bitartean eta familia bakoitzarentzat aukerarik onenak ezartzen diren bitartean. Aldi baterako egonaldi-baliabideak izango lirateke, adingabeak beren kargura dituzten familiak kaletik ateratzeko, beharrezko baliabideak ezarri eta esleitzen diren bitartean.
- **Emantzipaziorako prestatzeko pisuak eta emantzipatzeko etxebizitza:** adingabea bizitza autonomo baterako prestatzea helburu nagusia duten baliabideak dira. Funtsezko zentroak dira pertsona horiei helduarorako bidean lagundu ahal izateko.

Horregatik, emantzipaziorako prestatzeko etxebizitza bat eta emantzipatzeko beste bat sortzea proposatzen dugu, lehendik daudenekin bat egiteko. Arretaren gehieneko adina igotzea ere proposatzen dugu, gure ustez, gazte horiek, adin-nagusitasunera iritsita ere kalteberatasun-egoeran jarraitzen dutelako. Horregatik, behar diren kasuetan, pertsona horiek etxebizitza horietan bizi ahal izango dira, baita 23 urte bete arte ere. Gainera, aurreemantzipazioko eta emantzipazioko etxebizitzaren sare horrek etengabeko koordinazioa izango du harrera osteko jarraipen-programekin.

- **Harrera osteko jarraipen-programak:** babes-sarean artatutako pertsonentzako laguntza-programak dira, adin-nagusitasuna beteta, bizi ziren baliabidea utzi behar dutenean heldutasunari aurre egiteko.

Gaur egun, GOFeren programa bat dago, Hegan programa izenekoa. Hezkuntza-laguntza eta hiru eta sei hilabete bitartean jaso daitezkeen prestazioak ematen ditu. Salbuespen gisa, luzapenak baloratu daitezke, 18 hilabetera arte gehienez.

Gaur egun, 375 €-ko prestazio ekonomikoa jasotzen dute oinarritzko premietarako udal-laguntza gisa (AMUS), eta horri gehitu behar zaio 125 €-ko Gizarte Larrialdietarako Laguntzaren (GLL) zenbateko ekonomikoa, alokairu gisa.

Gaur egungo laguntza horiek prekarioak dira, eta ez dute ahalbidetzen pertsona integratzea, ia ezin baitute ordaindu logelaren alokairua (350 euro inguru gehi gastuak), eta kontuan hartu behar dira jantziak, janaria, prestakuntza, dokumentazioa iza-

pidetzea, duintasunez biziitzea. Laguntza horiek, beraz, ohiko bizitzaren normalizazioa eta garapena eragozten dute.

Horregatik, EH Bilduk defendatzen du beharrezkoa dela egoera horretan dagoen gazte batek jasotzen duen prestazioa nahikoa izatea kalitatezko bizitza bat garatu ahal izateko, DSBE eskatzeko baldintzen aldaketak onartu bitartean, eta 18 eta 23 urte bitarteko gazteek DSBE jasotzeko aukerarik ez duten bitartean. Zehazki, proposatzen dugu oinarrizko premietarako udal-laguntza hori DSBE kobratuko balu izango lukeen eskubidearen baliokidea izatea.

Programa honek irauten duen denborari dagokionez, 6 hilabeteke hezkuntza-laguntza barne hartzen du, eta kasu askotan denbora hori ez da nahikoa. Bestalde, tutoretzapean edo zaintza-egoeran egon diren pertsona guztiek ez dute programa horretara igarotzeko aukerarik, baldintza batzuk ezarrita baitaude hori eskatu ahal izateko. Hori dela eta, EH Bilduk proposatzen du programa honen arreta denbora 23 urtera arte luzatzea (21 urte arte, lehen urrats gisa) eta programa horretara bideratutako aurrekontu-partida handitzea, eskaintza eskarira egokitu ahal izateko, eta tutoretzapean egon den eta hala aukeratu duen edo behar duen inor ez dadila geratu programa honetarako sarbiderik gabe.

Halaber, beharrezkotzat jotzen dugu programa honek erreferente izango den espazio bat izatea. Kolektibo honentzako babes- eta segurtasun-topagune bat, bulego batekin, egongela gisa

elkartzeko gune batekin, gazteen eskura jartzeko ordenagailuarekin, tailerrak eta hitzaldiak egiteko, sukalde gune batekin ostalaritza tailerrak egiteko, eta komunarekin.

Ezaugarri eta behar espezifikoak dituzten gazteentzat pentsatutako eta bideratutako zerbitzua da, eta behar diren laguntza eta orientabideak emateko gaitasuna duten profesionalak bilduko lituzke.

Arreta-denbora pertsona gizartean modu integratuan ezarri artekota izan beharko litzateke.

Programa honetara sartzeko aukera izan beharko lukete GOFERen tutoretzapean edo zaintza-egoeran egon arren, beren borondatez programara pasatzea eskatzen duten pertsona guztiek, adin-nagusitasuna bete ondoren.

Erakunde publikoaren (GOFE) prestazio ekonomikoaren denborak iraupen berekoa izan beharko luke pertsona guztientzat, oro har, eta, beharrezkoa izanez gero, salbuespenezko egoerei erantzun beharko litzaietke.

Programa horiekin batera, euskarri-programez eta esparru-egoerez hitz egin beharko litzateke, hala nola prestazio ekonomikoez, gazteentzako laguntza psikologikoz, eskola-segregazioaz, etxebizitza eskuratzeko zailtasunaz eta emantzipazio-zailtasunez, familia eta gazte askoren egoeran eragin zuzena baitute. Programa honen aplikazio-esparrua gainditzen du, baina beharrezkoa iruditzen zaigu horiek izendatzea, bakoitzari bere eremuan modu egokian heltzeko.

4. Bibliografia

- Gasteizko Udalaren webgunea
- Udaleko Gizarte Politiketako Sailaren memoriak
- Dataraba webgunea: Arabako Gizarte Zerbitzuen Behatokia
- Gizarte Politiketako Foru Departamentuaren memoriak
- Arabako Foru Aldundiko adingabeen esku-hartzearen beharren ebaluazioa. Oviedoko Unibertsitatea. 2019
- Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren aurkako euskal estrategia. 2022/2025. Eusko Jaurlaritza.
- Haur eta Nerabeen Bulegoaren urteko txostena Eusko Legebiltzarrari. 2021. Arartekoa.

5. Eranskinak

I. ERANSKINA

Haurren eta nerabeen aurkako indarkeriaren aurkako euskal estrategia. 2022/2025. Eusko Jaurlaritza.

Zeri deitzen diogu haurren eta nerabeen aurkako indarkeria?

Giza eskubideen urraketa da. Gai honen erreferentzia nagusiak bat datoz adingabeen aurkako indarkeria egiturazko fenomeno gisa definitzerakoan, desberdintasun-harremanetan botere-abusu baten emaitza gisa, eta kalte fisiko eta intentzionalaren modu esplizituak (sexu-indarkeria, sexu-esplotaziorako salerosketa, emakumeen genitalen mutilazioa) zein ez-fisikoak (tratu txar psikologikoa, datu pribatuen heda-

pen publikoa) eta ez-intentzionalak (deskuidua, birbiktimizazioa) hartzen dituzte kontuan.

Zer indarkeria-mota daude haurren eta nerabeen aurka?

2019an Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailari atxikitako Haur eta Nerabeen Behatokiak egindako “Haur eta nerabeenganako indarkeria EAEn. Diagnostikoa, erronkak eta orientabideak” azterlanean, kolektibo horrek jasan ditzakeen indarkerien sailkapen bat ezartzen da, betiere kontuan hartuta ez direla talde estankoak eta elkarren artean loturak egon daitezkeela.

- **FAMILIA BARRUKO HAURREN TRATU TXARRAK:** Guraso edo zaintzaile nagusiek egiten duten ekintza edo us-

tekabeko ez-egite oro da, haurren eta nerabeen ongizate fisikoari, emozionalari eta psikologikoari kalte egiten diona eta haien garapen ebolutiboari kalte egiten diona. Indarkeria horrek indarkeria fisiko, psikologiko, zabarberia eta sexu-abusu mota desberdinak har ditzake, eta babesgabetasun-maila desberdinekin lotzen da (arrisku arina, moderatua edo larria eta babesgabetasuna), indarkeriaren intentsitatearen edo afektazioaren arabera.

- **SEXU-INDARKERIA:** adingabe baten eta heldu baten arteko harremanei eta el-karreraginei buruzkoa da, heldu horrek adingabea bere burua, adingabea bera edo hirugarren bat sexualki estimulatze-

ko erabiltzen duenean. Abusua 18 urtetik beherako pertsona batek egin dezake, baldin eta biktima baino nabarmen zaharragoa bada, edo adingabe erasotzailea bestearen gaineko botere- edo kontrol-egoeran badago. Ez da sexu-abusua bakarrik, sexu-jokabide desberdinak barne hartzen ditu, kontaktu fisikoarekin edo gabe gerta daitezkeenak, bortxaren, manipulazioaren edo indarkeriaren erabileraren pean egiten direnak, eta baita Interneten sare sozialen bidezko ziberjazarpena ere: sexu-erasoa, exhibizionismoa, sexu-esplotazioa, sextinga, groominga, etab.

- **BERDINEN ARTEKO INDARKERIA:** Adingabeen artean indarkeria-mota ugari erabil daitezke: bikotekidearen aurkako indarkeria matxista, anai-arreben aurkako indarkeria seme-alaben eta gurasoen arteko indarkeria-egoeretan, sexu-abusuak... Hala ere, berdinen arteko indarkeria edo tratatu txarrak epigrafeen pean, azken hamarkadetan egindako azterlan gehienak eskolan egiten diren azterketetan eta horien modalitate nagusiaren inguruan egin dira: jazarpena edo bullyinga.
- **HAURREN ETA NERABEEN AURKAKO INDARKERIA MATXISTA:** Emakume izategatik nerabeen aurka zuzendutako indarkeria da, emakumeen eta gizonen arteko botere-harreman desorekatuetan oinarritzen dena eta mota askotakoa izan daitekeena: generoan oinarritutako indarkeria-ekintza oro, baldin eta emakumearentzat kalte edo sufrimendu fisikoa, sexuala, psikologikoa edo ekonomikoa badu edo izan badezake, ekintza horiek egiteko mehatxuak, hertsapena edo askatasun-gabetze arbitrarioa barne, bizitza publikoan edo pribatuan.
- **INDARKERIA INSTITUZIONALA:** Administrazio publikoak haurren eta nerabeen eskubideak urratzen dituen egoerak dira, bai Administrazioako langileek edo operadore juridikoek eskubide horiek ezagutzen ez dituztelako, bai Arau Subsidiarioen bidez artatzen edo esku hartzen den egoerei entzuteko eta erantzuteko baliabide espezializatu eta egokirik ez dagoelako. Lotura estua du bigarren mailako biktimizazioarekin edo birbiktimizazioarekin.
- **HAURREN ETA NERABEEN AURKAKO BESTE INDARKERIA MOTA BATZUK:** Aurreko epigrafeetan jasotakoez gain, garrantzitsua da arreta jartzea haurren eta nerabeen aurkako beste indarkeria mota batzuetan, hala nola LGTBI kolektiboen aurkako indarkeria, arrazismoak edo xenofobiak eragindako indarkeria, norbere buruaren aurkako indarkeria, emakumeen genitalen mutilazioa, ezkontza behartua, komunikabideen bidez eragindako indarkeria, gatazka armatuen esparruan eragindako indarkeria eta abar.
- **HAURREK ETA NERABEEK ERAGINDAKO INDARKERIA:** Adingabeek erabiltzen duten edozein indarkeria-motari dagokio. Horren barruan sartzten dira legearekin gatazkan dauden haurrak eta nerabeak, bikotekideen edo bikotekide ohien aurka indarkeria matxista erabiltzen duten mutilak (emakumeak izategatik), gurasoen aurka indarkeria erabiltzen duten nerabeak (seme-alaben eta gurasoen aurkako indarkeria), bullying-kasuetan erasotzaileak eta abar. Adingabeen aurkako indarkeria-modutzat jo ezin daitezkeen arren, harreman estua dute haiekin.

ehbildu

araba.ehbildu.eus

araba@ehbildu.eus

EH Bildu Araba

[@ehbilduaraba](https://twitter.com/ehbilduaraba)

EH Bildu Araba

[@ehbilduaraba](https://www.instagram.com/ehbilduaraba)

Arabako Euskal Herria Bildu